

910817-3

Nakladatelství Vyšehrad vydalo počátkem roku (s vrocením 1990, šlo jako obvykle o skluz) překlad mimořádně pozoruhodných kratších textů německého filozofa, *Paula Ludwiga Landsberga*, který „vláčen dějinami“ působil do r. 1933 doma v Německu, pak několik let ve Španělsku a posléze ve Francii, kde byl nakonec po porážce Francie a po jisté době unikání před gestapem zatčen a kde rok před koncem války zemřel ve svých 43 letech v Oranienburgu. Knížka nese název nejdelší z přeložených studií, „*Zkušenost smrti*“, jejíž jednu (poněkud zkrácenou) kapitolu někteří čtenáři již znají z časopisecké publikace (v Tváři). Do souboru je zařazena také diskuse o mýtu z r.1938, v níž Jean Lacroix reaguje na Landsbergovy „Předběžné poznámky ke kritice mýtů“ a v níž autor původních poznámek zase odpovídá. V diskusi jde o důležité a pro nás dnes skutečně aktuální myšlenky, které by měly zajímat každého, kdo si dělá starost o nejbližší budoucnost jak naši, tak té části Evropy, do níž náležíme a která dnes prochází kritickými proměnami.

Landsbergova „kritika mytologismu“ je založena na rozlišování klasického mýtu archaických lidí, romantického chápání mýtu v 19. století a do jisté míry na Nietzschevi založeném mýtu v „moderním smyslu“, totiž ve smyslu pragmatického politického mýtu jakožto „náhražky náboženství“ (zde upozorňuje zejména na Sorela, Mussoliniho a Rosenberga, kromě jiných; samotného Marxe, jež neztotožňuje se scientismem vulgárního marxismu, za vědomého tvůrce mýtu nepovažuje). Pro Landsberga jde o kritickou situaci evropských dějin: v 19. století „nastala hluboká a všeobecná krize ideje pravdy“. „Naším specifickým nebezpečím není totiž lež, nýbrž spíše *zapomenutí ideje pravdy vůbec a její nahrazení ideou mýtu.*“ „Svůj podíl viny na tomto stavu věcí má jistě i filosofie, která nedokázala dostatečně jasně a účinně vymezit tuto ideu, bez níž filosofie sama nemůže existovat.“ Moderní zakladatelé mýtů „pravdu upřímně nikdy nehledali“, hledají jen proti „zastaralým mýtům“ mýty nové, mladé a silné. Tyto moderní pragmatické mytologismy dostávají zřetelně voluntaristický a dynamický ráz; nejsou už upřeny k temné a vzdálené minulosti, ale chtějí utvářet lidskou budoucnost. Landsberg dokonce mluví o jakési sekularizované verzi křesťanské mystiky; poukazuje ovšem na to, že „mýty i mystiky se už opravdu dělají na míru jako boty či šaty“. Myticky orientovaný člověk se vůbec odmítá postavit na půdu hledání pravdy a chce naopak za každou cenu zůstat v mýtu. A tak „mýtus existuje v oblasti, která bytostně nezávisí na pravdě“, a jeho kořeny „leží v oblasti podvědomého, zejména v oblasti popudů a tužeb“. „Zřejmým projevem iracionální povahy mýtu je jeho odolnost vůči racionální kritice.“

L v H

(Praha, 910817-3.)